

Români celebri: Badea Cârțan

Fiu de țăran, Badea Cârțan s-a născut pe 24 ianuarie 1849 în casa unor foști iobagi de pe moșia contelui Teleki, în Cârțișoara, județul Sibiu. Acum, casa poate fi vizitată de

Nu a avut posibilitatea să meargă la școală deloc. În copilărie, era nevoit să muncească pentru a avea o bucată de pâine: de când se topea zăpada și până cădea alta, el pleca la păscut cu animalele, pe hotarul satului. Mai târziu, când a mai crescut, a ajuns cu oile în munți – acolo a aflat că dincolo de crestele Carpaților trăiesc tot români de-ai lui, oameni care vorbesc aceeași limbă ca și el.

În iarna dintre 1866 și 1867, după ce i-a murit tatăl, Nicolae Cârțan, și-a luat toată averea moștenită – adică vreo 40 de oi – și a plecat în aventura vieții sale, în România. Pe drum, l-a întâlnit pe Ion Cotiga, fiu de subprefect, originar din Săcele, județul Brașov, care ar fi vrut să fie cioban. S-au împrietenit și în timpul petrecut împreună, Ion Cotiga avea să-i fie primul dascăl lui Gheorghe Cârțan. Cei doi au luat oile și au plecat în Câmpia Bărganului, în zona Ciulnița. În tovărășia lui Cotiga, lui Badea Cârțan i-a crescut nu numai numărul de oi, ci și sentimentul naționalist, la acea vreme Transilvania fiind sub stăpânire austro-ungară.

Mulți ani, Badea s-a ascuns în România, pentru a nu fi înrolat în armata austro-ungară. A dorit, însă, să lupte pentru poporul român: în Războiul de Independență (1877-1878), s-a înrolat voluntar – oile sale, o turmă serioasă, de 1.200 de capete, au fost rechiziționate de Armata română. Lui Badea din Sibiu i-au rămas doar doi berbeci și 30 de oi.

După încheierea războiului, s-a întors în Transilvania, unde a avut numai de pătimit. A fost amendat în nenumărate rânduri, după ce oile sale au păscut pe pământurile unor sași. În zadar s-a plâns autorităților, tot a fost nevoit să plătească despăgubiri mult mai mari decât pagubele făcute de turma lui.

În fața împăratului Franz Josef

Curajos, a făcut plângere chiar la împăratul Austro-Ungariei Franz Josef, dar nu a primit niciun răspuns. Tăcerea imperială nu l-a mulțumit, așa că a plecat să se înfățișeze Curții din Viena. Fără sorți de izbândă și această tentativă de a-și găsi dreptatea. Avea însă să fie primit, câțiva ani mai târziu, după ce a fost arestat și bătut de jandarmi pentru că, în mai 1894, a mers la procesul memorandiștilor de la Cluj, care cereau împăratului Austro-Ungariei drepturi etnice pentru români egale cu ale populației maghiare, precum și încetarea persecuțiilor și a încercărilor de maghiarizare a transilvănenilor. Atunci, țăranul român a reușit să ajungă în fața lui Franz Josef căruia i-a arătat rănilor, iar împăratul a promis pedepsirea vinovaților.

Animat de sentimente unioniste, Badea Cârțan a mers, în 1895, pe jos până la București, pentru a vedea statuia lui Mihai Viteazul, pe care îl considera un mare erou al românilor, primul care a reușit unirea celor trei provincii istorice. După ce și-a văzut visul împlinit, Badea Cârțan s-a culcat în zăpadă, neavând bani să tragă la un han.

Dimineața, a fost găsit de un făgărășean, Ion Grama, care era om de serviciu la Liga Culturală, iar prin intermediul acestuia, a fost prezentat profesorului V.A. Urechia, președintele Ligii. Așa se face că Badea Cârțan a rămas mai mult timp în București și a vizitat Ateneul Român și Academia Română, dar, cel mai important, i-a cunoscut pe marii intelectuali ai vremii: Nicolae Iorga, George Coșbuc, Șt.O. Iosif, Spiru Haret, Toma Stelian, Take Ionescu și I.C. Brătianu.

„Un dac a coborât de pe Columnă!”

Cea mai mare dorință a lui Badea Cârțan a fost, însă, să ajungă la Roma, să vadă Columna lui Traian. Profesorul V.A. Urechia i-a dat câțiva bani de drum, iar Badea a luat drumul Romei în ianuarie 1896, cu traista plină de haine și merinde, dar și cu un pumn de pământ din grădina casei și boabe de grâu, pentru a le duce ofrandă urmașilor Romei.

După 43 de zile și patru perechi de opinci rupte, Badea Cârțan a ajuns la Roma, trecând prin Timișoara, Szeged, Budapesta, Viena, Salzburg, Innsbruck și Genova. În fața Columnei lui Traian, Badea Cârțan a presărat pământul românesc și boabele de grâu, apoi, ostenit de drum, s-a culcat la baza Columnei, unde a dormit până a doua zi.

Când s-a trezit, era înconjurat de o mulțime de curioși. Unul dintre ei, văzând costumul popular românesc pe care-l purta țăranul, care se aseamăna foarte mult cu hainele purtate de dacii de pe monument, a exclamat uimit: „*Un dac a coborât de pe Columnă!*“. Imediat, vestea că un român a venit pe jos până la Roma s-a răspândit în toată Italia – mai multe ziare ale epocii scriind despre el.

După ce a fost la Roma, Badea Cârțan s-a gândit că trebuie să facă mai multe pentru românii din Transilvania, provincie a Imperiului Austro-Ungar. Așa a început să transporte din România cărți și alte tipărituri pentru elevii și studenții români ardeleni. De la București, unde avea mai multe depozite de carte, volume donate de români, încărca volumele în desagi și traversa munții pe cărări dosnice, pentru a nu fi prins de jandarmi. Unul dintre traseele sale preferate era prin Valea Cucului, o trecătoare în munți, la graniță. Odată, Badea s-a oprit la o stână din zonă, unde a rostit celebrele sale cuvinte: „*Cine-a mai văzut graniță-n mijlocul țării?!*“.

Câteva sute de volume pe care țăranul sibian le-a adus românilor de dincolo de Carpați se află și în prezent în muzeul ridicat în satul său natal, Cârțișoara. „Igiena școlarului din 1907“, „Dreptul de alegător“, „Idei politice naționale“ sunt doar câteva dintre titlurile de cărți îngălbenite de vreme care au scăpat și n-au fost arse de jandarmii unguri atunci când aceștia i-au confiscat toate volumele găsite la el acasă sau ascunse prin munți.

Badea Cârțan a murit în 1911, cu șapte ani înainte de Marea Unire și a fost înmormântat la cimitirul din Sinaia. Pe crucea de piatră deasupra mormântului său a fost inscripționat: „*Aici doarme Badea Cârțan, visând întregirea neamului său*“.

<https://adevarul.ro/stil-de-viata/magazin/povestea-taranului-roman-care-i-a-facut-pe-2334285.html>